

*Слижевський В. О.,
студент освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Замула І. В.,
д. е. н., проф., професор кафедри обліку і аудиту,
Державний університет «Житомирська політехніка»
vlad12dj@gmail.com*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Сутність поняття «сталий розвиток» передбачає розвиток, що дозволяє задовольнити потреби сучасного покоління без шкоди для майбутніх поколінь. Сучасні умови життя потребують скорочення споживання ресурсів, переходу на інші види матеріалів та джерел енергії, впровадження ресурсоефективних безвідходних технологій, зменшення навантаження на довкілля та здоров'я людини. Тому, турбота про навколишнє середовище та піклування споживачів про власне здоров'я обумовлює виникнення та поширення органічної продукції. Органічна продукція як результат діяльності підприємств аграрної сфери отримана при повній відмові від отрутохімікатів та мінеральних добрив, антибіотиків та генетично модифікованих організмів. Вітчизняні споживачі стають обережнішими та вимогливішими при виборі продуктів харчування. Як наслідок, зростає чисельність фермерських господарств – виробників продуктів органічного походження.

Проблеми розвитку бухгалтерського обліку органічної продукції пов'язані з формуванням термінологічного апарату і особливостями трактування різними групами користувачів нових понять. Крім того, потребує удосконалення організація та методика бухгалтерського обліку в контексті необхідності забезпечення економічної безпеки підприємств.

Швидкі темпи зростання попиту на продукцію органічного виробництва зумовили розвиток такого виробництва в Україні та світі в цілому. Водночас, існують об'єктивні проблеми, які створюють перешкоди для розвитку вітчизняного органічного виробництва та потребують вирішення:

- відсутність законодавчої бази щодо органічного сільського господарства та сертифікації органічної продукції;
- відсутність державної підтримки на період переходу до органічного агровиробництва;
- нестача інвестиційних ресурсів;
- відсутність інституційної інфраструктури (сертифікаційних установ, асоціацій виробників органічної продукції та відповідної торговельної мережі); неможливість інтеграції в існуючі міжнародні структури для полегшення доступу на зовнішні ринки; брак інформаційно-консультаційного забезпечення та компетентних дорадчих служб);
- недосконалість дослідження економічного потенціалу органічного виробництва, факторів його реалізації, переваг та передумов тощо.

Подальший розвиток органічного виробництва вимагає:

- розв'язання проблем правового характеру, особливо в частині завершення розробки відповідної нормативно-правової бази, з питань органічного виробництва, максимально інтегрованої до стандартів і вимог ЄС;
- запровадження системи економічних важелів та стимулів (субсидування фермерів, що переходять на органічне виробництво, а також агровиробників, які вже ним займаються, пільгове оподаткування та кредитування, державне страхування);
- розроблення та запровадження системи економічних стимулів, спрямованих на підвищення наукоємності виробництва за рахунок впровадження ефективних ресурсозберігаючих технологій;
- вирішення організаційних питань, зокрема створення національної системи органічної сертифікації, максимально узгодженої із світовими стандартами;
- активної пропаганди здорового способу життя та популяризації продукції органічного виробництва шляхом висвітлення її переваг у засобах масової інформації, проведення виставок, ярмарок, форумів, конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів, «днів поля», прес-турів для журналістів до «органічних» господарств тощо;
- створення асоціацій і спілок підприємств аграрної сфери, що займаються вирощуванням та переробкою органічної продукції; клубів органічного виробництва, які об'єднують споживачів і виробників, кваліфікованих консультантів та дорадників;
- налагодження зв'язків із переробними підприємствами, реалізаційною мережею, міжнародними організаціями органічного руху, європейськими виробниками органічної продукції;
- проведення поглиблених наукових досліджень, спрямованих на розробку інноваційних технологій органічного виробництва та адаптацію світових технологічних рішень до вітчизняних умов;

– здійснення маркетингових досліджень з метою розвитку внутрішнього ринку органічної продукції та формування попиту на органічні товари, визначення потенційних експортних ринків для української органічної продукції;

– збільшення частки органічної продукції переробних галузей та диверсифікація виробництва з урахуванням кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків з метою нарощування експортного потенціалу та зменшення імпоротної залежності;

– захист вітчизняного ринку від надмірного вивозу продукції, дефіцит якої призводить до імпорту аналогічних товарів на невигідних для економічних інтересів держави умовах, скорочення експорту сировини і нарощування обсягів експорту готової продукції;

– формування оптових та роздрібних ринків органічної продукції;

– забезпечення підготовки фахівців з питань органічного виробництва.

Глобалізація світової економіки зумовлює необхідність структурної перебудови вітчизняного аграрного сектору з метою підвищення його конкурентоспроможності. Україна в основному позиціонує себе як держава, що орієнтується на експорт сертифікованої за органічними стандартами сировини. У цьому зв'язку особливої актуальності набуває питання щодо нарощування експорту готової високоякісної продукції. Стратегія подальшого розвитку органічного сектору повинна полягати як у задоволенні потреб внутрішнього ринку, так і нарощуванні експортного потенціалу держави.

Так як, саме в системі бухгалтерського обліку формується інформація про кількісні і вартісні показники продукції та витрати, які несе підприємство під час її виробництва, тому вважаємо, є необхідність перегляду організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку, що дозволить підвищити якість облікової інформації для управління підприємствами на принципах раціонального використання ресурсів.

Відсутність інформації про виробництво органічної продукції підприємства аграрної сфери створює проблеми для користувачів інформації про підприємство і ускладнює процес планування подальшої виробничої діяльності господарюючого суб'єкта. Бухгалтерський облік є основним джерелом інформації про виробництво продукції, витрати понесені під час виробництва. Формування комплексної методики обліку органічної продукції та застосування її вітчизняними підприємствами дасть можливість вирішити ряд проблемних питань, які стосуються розвитку органічного виробництва, в першу чергу, розв'язання проблем правового характеру, особливо в частині завершення розробки відповідної нормативно-правової бази, з питань органічного виробництва, максимально інтегрованої до стандартів і вимог ЄС.

На основі проведеного дослідження встановлено, що основними проблемами облікового забезпечення сталого розвитку підприємств аграрної сфери є:

– відсутність об'єктів бухгалтерського обліку, які дозволяють формувати інформацію про органічне виробництво, що ускладнює, а іноді й унеможлиблює отримання інформації заінтересованими користувачами;

– найсуттєвіша проблема, з якою уже тривалий час зіштовхуються підприємства-виробники органічної продукції, – це відсутність єдиного нормативно-правового акту, який би визначав порядок відображення в бухгалтерському обліку органічної продукції;

– відсутність рекомендацій щодо документування операцій з придбання, виробництва, реалізації органічної продукції на підприємстві;

– складність і невизначеність фінансової оцінки та калькулювання вартості органічної продукції;

– відсутність комплексної методики відображення екологічних аспектів діяльності підприємств на рахунках бухгалтерського обліку;

– відсутність вимог і рекомендацій щодо формування і розкриття екологічної інформації у фінансовій звітності. Звітність підприємств не містить інформацію про органічну продукцію і витрати на її виробництво, що призводить до незадоволення інформаційних потреб заінтересованих користувачів.

Отже, можна зробити висновки, що правильне ведення бухгалтерського обліку органічної продукції дозволить не тільки збільшити прибутки підприємства, але і забезпечить потреби населення в якісних продуктах харчування, збереження та покращення здоров'я споживачів. Це можливо при вдосконаленні документування виробництва, зберігання та реалізації органічної продукції; виділення специфічних статей витрат; створення окремих аналітичних рахунків для органічної продукції, які прописуються в робочому плані рахунків; виділення окремих статей у фінансовій, статистичній та податковій звітностях для зовнішніх користувачів (зокрема, інвесторів); необхідність бухгалтера з обліку органічної продукції та посадової інструкції для нього; можливість створення окремого наказу облікової політики підприємства щодо виробництва органічної продукції з відповідними додатками, розробки методичних рекомендацій щодо обліку органічної продукції.